

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

9. Sınıf TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

CEVAP ANAHTARI

OKUMA

TDE2.1. “Dilin Zenginliği” temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

- a) TDE2.1.1. İnceler ve görüş oluşturur.
- b) TDE2.1.2. Seçim yapar.

TDE2.2. “Dilin Zenginliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

- a) TDE2.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
- b) TDE2.2.2. Tahmin eder.
- c) TDE2.2.3. Çıkarım yapar.
- ç) TDE2.2.4. Karşılaştırır.
- d) TDE2.2.5. Sınıflandırır.
- e) TDE2.2.6. Tepki verir.

TDE2.3. “Dilin Zenginliği” temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

- a) TDE2.3.1. Parçaları belirler.
- b) TDE2.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler.
- c) TDE2.3.3. Parçalar arasındaki etkileşimleri belirler.

TDE2.4. “Dilin Zenginliği” temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

- a) TDE2.4.1. Kendi değerlendirmesini yapar.
- b) TDE2.4.2. Tepki verir.

KONUŞMA**TDE3.1. Dilin zenginliğini kullandığı akıcı bir konuşma sürecini yönetebilme**

- a) TDE3.1.1. Seçim yapar.
- b) TDE3.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE3.2. Konusunu dilin zenginliğinden yararlanarak oluşturduğu konuşma içeriğini oluşturabilme

- a) TDE3.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
- b) TDE3.2.2. Tahmin eder.
- c) TDE3.2.3. Karşılaştırır.
- ç) TDE3.2.4. Sınıflandırır.
- d) TDE3.2.5. Yeniden ifade eder.
- e) TDE3.2.6. Tepki verir.
- f) TDE3.2.7. Sesle anlam oluşturur.
- g) TDE3.2.8. Görsel öğeleri kullanır.
- ğ) TDE3.2.9. Sunar.

TDE3.3. Konusunu dilin zenginliğinden yararlanarak oluşturduğu konuşmasında kural uygulayabilme

- a) TDE3.3.1. Plan hazırlar.
- b) TDE3.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
- c) TDE3.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.
- ç) TDE3.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.
- d) TDE3.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.
- e) TDE3.3.6. Bağdaşıklık öğelerini kullanır.
- f) TDE3.3.7. Beden dilini ve mekânı kullanır.

TDE3.4. Kullandığı dil özelliklerinin konuşmasına etkisine yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

- a) TDE3.4.1. Kendini değerlendirir.
- b) TDE3.4.2. Tepki verir.

DİNLEME/İZLEME**TDE1.1. “Dilin Zenginliği” temasında ele alınan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme**

- a) TDE1.1.1. Seçim yapar.
- b) TDE1.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE1.2. “Dilin Zenginliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

- a) TDE1.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
- b) TDE1.2.2. Tahmin eder.
- c) TDE1.2.3. Çıkarım yapar.
- ç) TDE1.2.4. Karşılaştırır.
- d) TDE1.2.5. Sınıflandırır.
- e) TDE1.2.6. Tepki verir.

TDE1.3. “Dilin Zenginliği” temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

- a) TDE1.3.1. Parçaları belirler.
- b) TDE1.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler.
- c) TDE1.3.3. Parçalar arasındaki etkileşimleri belirler.

TDE1.4. “Dilin Zenginliği” temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

- a) TDE1.4.1. Kendi değerlendirmesini yapar.
- b) TDE1.4.2. Tepki verir.

YAZMA**TDE4.1. Öz yaşam öyküsünü oluşturabilmek için bir yazılı anlatım sürecini yönetebilme**

- a) TDE4.1.1. Seçim yapar.
- b) TDE4.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE4.2. Öz yaşam öyküsünü aktarmak için kendi üslup özelliklerini yansıtan bir yazılı anlatım içeriği oluşturabilme

- a) TDE4.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
- b) TDE4.2.2. Tahmin eder.
- c) TDE4.2.3. Karşılaştırır.
- ç) TDE4.2.4. Sınıflandırır.
- d) TDE4.2.5. Yeniden ifade eder.
- e) TDE4.2.6. Tepki verir.
- f) TDE4.2.7. Görsel öğeleri kullanır.
- g) TDE4.2.8. Sunar.

TDE4.3. Öz yaşam öyküsünü aktarmak için kendi üslup özelliklerini yansıtan yazısında kural uygulayabilme

- a) TDE4.3.1. Plan hazırlar.
- b) TDE4.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
- c) TDE4.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.
- ç) TDE4.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.
- d) TDE4.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.
- e) TDE4.3.6. Bağdaşıklık öğelerini kullanır.
- f) TDE4.3.7. Yazım kurallarını uygular.
- g) TDE4.3.8. Noktalama kurallarını uygular.

TDE4.4. Yazısına yönelik değerlendirmelerini üslup ve diğer yazma unsurları bağlamında yansıtabilme

- a) TDE4.4.1. Kendini değerlendirir.
- b) TDE4.4.2. Tepki verir.

OKUMA

METİN TÜRÜ: ROMAN

Üç farklı romandan alınmış aşağıdaki metinleri, ne anlatıldığından çok nasıl anlatıldığına dikkat ederek okuyunuz.

I. Metin

Sakarya savaşından sonra düşman orduları Haymana, Mihaliççık ve Sivrihisar bölgelerini, bize; yer yer ateş yığınlarıyla örtülü ıssız ve engin bir virane hâlinde bıraktı. O afetlerden artakalmış halkın, bu taş yığınları arasında, ilk insanlardan farkı yoktur. Bunlar; alevin kararttığı harman yerlerinde toprağa, çamura karışmış yanık buğday ve mısır tanelerini iki taş arasında ezerek öğütmeye çalışıyor; adı bilinmez otlardan, ağaç köklerinden kendilerine bir nevi yiyecek çıkarıyor ve bir yabancının ayak sesini duyunca her biri bir yana kaçıp bir kovuğa saklanıyordu.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Yaban*

II. Metin

Edremit, üç tarafını saran Çamtepe, İbrahimcaköy ve Tavşanbayırı isimli üç yamaca yaslanan büyükçe, şirince bir kasabaydı.

İki küçük dere, kasabanın içinden ve kaldırımlı sokakların ortasından gelerek Aşağıçarşı dedikleri yerde birleşiyor, sonra biraz ilerde kasabayı yalayıp geçen Büyükçay'a kavuşuyordu.

Tepelerden birine çıkıp bakıldığı zaman, görülen manzara ender bir şeydi:

Damların yosun tutan ve kararan kiremitlerini nihayetsiz dut, erik ve iri yapraklı incir ağaçları örtmeye çalışıyor; derelerin kenarını beyazımtırak yapraklarıyla uzun kavaklar, bazı yerlerde kopan bir şerit hâlinde ve yalnız kenar mahallelerde takip ediyor; bunların arasında belki yirmiden fazla minare, bembeyaz yükseliyordu.

Sabahattin Ali, *Kuyucaklı Yusuf*

III. Metin

Yollar kalabalıktı. Baktığı yeri gözlerinden en uzun sakladıkları için en çok Bebek tramvayına kızılıyordu. Devetüyü paltolu bir kadın görünce yüreği çarptı ama o değildi. Şapkalıydı. Kalktı. Kapıya yürürken duvardaki takvimi gördü. 7 Mart Cumartesi yazılıydı. 27'nin yarısı kara, yarısı kırmızıydı. Rahatladı. İşte boşuna beklemişti. İnsanların düzeninde bütün ayrıntılar önemliydi. Günlerin adı bile... Bugünün cumartesi olduğunu bilseydi saat birde onu görürdü.

Yusuf Atılgan, *Aylak Adam*

1. Bu metinlerin dil ve anlatım özelliklerine yönelik birer çıkarım yapınız.

Örnek Cevap:

- I. metinde gerçekçi ve çarpıcı bir anlatım kullanılmıştır; savaşın yıkıcı etkileri, betimlemelerle güçlü ve sarsıcı bir şekilde aktarılmıştır.
- II. metinde ayrıntılı ve estetik bir betimleyici anlatım vardır, doğa ve mekân tasvirleri zengin ve canlı bir dille sunulmuştur.
- III. metinde iç çözümlemeye dayalı bir anlatım kullanılmıştır, karakterin duygu ve düşünceleri ön plandadır.

2. Metinlerde kullanılan anlatım biçimlerini göz önünde bulundurduğunuzda hangi metnin okur üzerinde daha güçlü bir etki bırakacağını düşünüyorsunuz? Gerekçenizle yazınız.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

a) I numaralı metinde yazarın dil kullanımında hangi anlatım biçimi öne çıkmaktadır? Bu anlatım biçimi metnin genel etkisini nasıl şekillendirmektedir?

Örnek Cevap: Metinde betimleyici anlatım öne çıkmaktadır. Yazar savaşın ardından ortaya çıkan yıkımı ve insanların durumunu ayrıntılı tasvirlerle anlatmıştır. Bu anlatım biçimi metnin etkisini güçlendirir ve okurun yaşadıklarını zihninde daha iyi canlandırmasını sağlar.

b) II numaralı metindeki mekân betimlemeleri hangi ayrıntılar üzerinden kurulmuştur? Bu betimlemeler metnin anlatımına nasıl bir katkı sağlamaktadır?

Örnek Cevap: Mekân betimlemeleri dereler, tepeler, ağaçlar, minareler ve evlerin kiremitleri gibi ayrıntılar üzerinden kurulmuştur. Bu ayrıntılar kasabanın doğal güzelliğini ortaya koyarak okuyucunun, mekânı zihninde canlandırmasını sağlamış ve metnin görselliğini artırmıştır.

c) III numaralı metindeki anlatımın doğrudan olması metnin okuyucuda oluşturduğu duygu ve izlenimi nasıl değiştirmektedir?

Örnek Cevap: Doğrudan ve kısa cümlelerle kurulan anlatım, karakterin duygu ve düşüncelerini hızlı ve açık bir şekilde yansıtmaktadır. Bu durum okuyucunun, karakterin heyecanını ve beklentisini daha kolay hissetmesini sağlamaktadır.

ç) “Üslup, yazarın dili kullanma biçimidir.” tanımından ve okuduğunuz bu üç metinden hareketle üslupla ilgili bir görüş oluşturunuz.

Örnek Cevap: Üslup, yazarın düşünce ve duygularını kendine özgü bir dil kullanımıyla ifade etmesidir. Aynı konu farklı yazarlar tarafından farklı biçimlerde anlatılabilir. Bu nedenle üslup bir yazarı diğer yazarlardan ayıran önemli bir özelliktir.

Ortadirek Adlı Metin ile İlgili Görsel

Ortadirek Adlı Metnin Yazarı Hakkında Bilgi

Yaşar Kemal (1923-2015)
Cumhuriyet Dönemi Türk
Edebiyatı'nın önemli
romancılarından biridir.
Eserlerinde özellikle Çukurova
insanını, köylülerin yaşam
mücadelesini, yoksulluğu, doğayla
iç içe geçen hayatı güçlü bir
anlatımla işlemiştir. Romanlarında
sade ama etkileyici bir dil kullanır,
betimlemeleri canlı ve gerçekçidir.
Kahramanları çoğunlukla
yoksul, emekçi ve hayatta kalma
mücadelesi veren insanlardır.

1. Metnin başlık, görsel ve yazarı hakkında verilen bilgilerden hareketle metnin içeriğine dair bir tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçeleriyle açıklayınız.

Örnek Cevap: Metinde, köyde yaşayan bir ailenin yaşam mücadelesi ve geçim sıkıntısının anlatıldığını düşünüyorum. Yaşar Kemal de eserlerinde köyde yaşayan insanların yaşamını ve karşılaştıkları zorlukları anlatmaktadır. "Ortadirek" başlığı da orta gelirli, emekle geçinen insanları çağrıştırmaktadır. Görselde sırtında yük taşıyan bir adam, yanında çocuklar ve yaşlı bir kadın görüyorum; bu da metnin zor bir yolculuğu ve yoksul bir aileyi anlattığını düşündürüyor.

2. Bu metni daha iyi anlayabilmek için yandaki karekodda verilen okuma stratejilerinden birini seçiniz. Seçiminizin nedenini açıklayınız.

Örnek Cevap: Bu metni daha iyi anlayabilmek için "tahmin ederek okuma" stratejisini seçtim. Çünkü başlık, görsel ve yazar hakkında verilen bilgiler metnin içeriği hakkında ipuçları vermektedir. Okuma sırasında bu ipuçlarından hareketle olayların nasıl gelişeceğini tahmin etmek metni daha dikkatli ve anlamlı bir şekilde okumayı sağlar.

Aşağıdaki *Ortadirek* adlı metni, seçtiğiniz okuma stratejisini kullanarak okuyunuz. Metni okurken olayların sırasını takip ediniz, karakterlerin davranışlarını not alınız, iç ve dış konuşmaları ayırt ediniz, betimleme yapılan ve yazarın açıklama yaptığı bölümleri belirleyiniz.

ORTADİREK

— Bu ayaklan mümkünü yok yürünmez. Altı kabardı. Şişti. Kıpkırmızı oldu. Aklıma bir şey geldi, Elif...

— Ne geldi?

— Şu çuval var ya, var. Onu ikiye ayırsak. Ayırsak da birini bir ayağıma, ötekini öbür ayağıma bağlasak.

Elif telis çuvalı getirdi. Ali belinden bıçağını çıkardı, telisi dörde böldü. Bir parçasını aldı, sağ ayağına sardı. Kınnapla çeke çeke bağladı. Kırık ayakları alçıyla sararlar ya, ayak öyle oldu. Sonra da sol ayağına aynı titizlikle sardı. Ayağa kalktı. Bir acayıptı ama yumuşaktı. Vardı, yükü iyice bağladı. Sırtladı.

— Düş önüme Elif, dedi. Çocuklar, siz de düşün. Haydi! Ana sen şu sıcak ocağın başında kal, ben ikindine döner seni alırım. Allah'ını seversen dönüp köye gitme bir daha.

Meryemce duymamışlığa vurdu. Ocağın kıyısındaki değneğini aldı, yola çıktı. Sonra yolun ortasında durdu: “Allah kul olanı kimsenin sırtına muhtaç etmesin.” dedi. Ellerini havaya açtı, sonra yüzüne getirdi, sıvazladı. “Amin, Amin!”

Ali arkasından vardı:

— İnât etme güzel anam, kal şurada. Sen bize ayak uyduramazsın. Otur şurada. Bak ayakta bile duramıyorsun.

Meryemce çığlığı bastı:

— Kim demiş ayakta duramıyorum. Kızım, sana söylüyorum, Elif! Siz işinize bakın, varın gidin, koyun gidin. Ben inirim kendi kendime. Ta Çukur'a kadar.

Ali kolundan tuttu:

— Ana, inat etme! Uğraştırma beni. Ben ilerde kese yola sapacağım. Zor yol ama yakın. Sen o yolu bulamazsın. Birbirimizi yitirsek... Etme eyleme.

Meryemce değneğini beline dayadı, ellerini gene havaya kaldırdı. Yettiği kadar göğe uzattı:

— Allah'ım, ... sen kimseyi kimsenin sırtına muhtaç etme! Anaysa bile oğula muhtaç eyleme! Amin!

Elife döndü:

— Siz gidin, benim altın yürekli kızım. Ben usul usul gelirim. Beni bekleyip de bu kış çocuklarınızı aç komayın.

Ali gene öfkелendi. Demek ki anası söylediklerinin tümünü duymuştu.

— Kal, dedi, istediğin yere yürü git. Çocuklarımı da senin yüzünden aç koyamam.

Karısına, çocuklarına döndü.

— Düşün önüme, düşün de yürüyün. Kalsın o. Kalsın da görsün.

Elif, Meryemce'ye doğru yürüyecek oldu.

Yürü! Varsın kalsın. Günlerden beri bana ettiği yeter. Anaysa ana. Herkesin var anası. Yürü!

Elif, Ali'den iyice korkmuştu. Çocuklar, gözlerini kocaman kocaman açmışlar, bir ninelerine, bir babalarına bakıyorlardı. Ali onları önüne kattı, hızla yürüdüler. Meryemce arkalarında, yolun ortasında değneğine dayanmış, öyle kaldı.

Ali koşarcasına yürüyordu. Ayağına sardığı çuval parçaları, sanki birbirlerine dolanıyordu. Ayak değil, iki lastik top yuvarlanır gibiydi. Az sonra çocuklar, karısı onun yürüyüşüne ayak uyduramayıp gerilerde kaldılar. Ali dalmış, öylesine çabuk yürüyordu ki uğunuyordu. Az sonra, Elif, Ali'yi gözden yitirdi. İlerlemiş gitmiş, koyağı aşağı inmişti.

Yaşar Kemal, *Ortadirek*

3. Bu metinden hareketle eserin ait olduğu edebî dönem ve yazarı hakkında birer çıkarım yapınız, çıkarımlarınızı metinden birer örnekle destekleyiniz.

Örnek Cevap:

- Köy yaşantısını anlatması ve Anadolu insanının günlük hayatındaki zorlukları ele alması nedeniyle eserin Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'na ait olduğunu düşünüyorum.

“Ana sen şu sıcak ocağın başında kal, ben ikindine döner seni alırım. Allah'ını seversen dönüp köye gitme bir daha.”

- Metinde köy yaşamı, yoksulluk, doğa şartları ve insan ilişkilerinin gerçekçi biçimde anlatılması yazarın toplumsal konuları ele aldığını gösteriyor.

“Ben usul usul gelirim. Beni bekleyip de bu kış çocuklarınızı aç komayın.”

Roman türü, hikâye türü gibi anlatmaya bağlı bir metin olduğundan iki türün yapı unsurları benzerdir.

4. Okuduğunuz metinde anlamını bilmediğiniz beş kelime belirleyiniz. Seçtiğiniz kelimelerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK'nin *Güncel Türkçe Sözlük*'ünden kontrol ediniz.

Kelimeler	Tahminim	Güncel Türkçe Sözlük'teki Anlamı

5. Okuduğunuz metnin üslubuna yönelik iki özellik yazınız.

Örnek Cevap:

- Sade ve konuşma diline yakın bir anlatım kullanılmıştır.
- Gerçekçi ve etkileyici bir anlatım vardır, karakterlerin duyguları doğal biçimde verilmiştir.

6. Hikâye ve roman türlerinde olay, mekân, zaman ve kişiler anlatılırken kullanılan açıklama ve betimlemeler ile söz varlığı bakımından iki tür arasındaki farklılıkları açıklayınız.

Örnek Cevap:

Olayın Anlatımı: Hikâyede olay genellikle kısa ve tek bir olay çevresinde gelişir. Bu nedenle olay anlatılırken açıklama ve betimlemeler sınırlı tutulur ve daha yoğun bir anlatım kullanılır. Romanda ise olay örgüsü daha geniştir, olayların aktarımında açıklama ve betimlemelere daha fazla yer verilir.

Mekânın Anlatımı: Hikâyede mekân genellikle kısa ve sınırlı betimlemelerle verilir. Romanda ise mekân, ayrıntılı betimlemeler ve açıklamalarla okuyucuya daha geniş biçimde tanıtılır.

Zamanın Anlatımı: Hikâyede zaman çoğunlukla dar bir zaman diliminde verilir ve zamanın anlatımında kısa ifadeler kullanılır. Romanda ise uzun zaman dilimleri ele alınabilir ve zamanın akışı açıklamalarla ayrıntılı biçimde anlatılabilir.

Kişilerin Anlatımı: Hikâyede kişiler kısa betimlemelerle tanıtılır ve kişilerin özellikleri genellikle birkaç belirgin yönle verilir. Romanda ise kişiler daha ayrıntılı biçimde anlatılır; karakterlerin düşünceleri, duyguları ve özellikleri açıklama ve betimlemelerle geniş şekilde sunulur.

Söz Varlığı: Hikâyede anlatım daha sınırlı bir söz varlığıyla kurulurken romanda daha zengin ve ayrıntılı bir söz varlığı kullanılabilir.

Aşağıdaki metni okuyunuz.

DİL BECERİLERİ VE ELEŞTİREL DÜŞÜNME

Eleştirel okuyucu, metninle iletişime dayalı bir etkileşim içine girerek sorgular, karşılaştırır ve çıkarımlar elde eder. Bu süreçte, yazarın gönderdiği ve kendi kavram dünyasında biçimlendirdiği her türlü bilgiyi, kendi kavram dünyası ve deneyimleriyle karşılaştırarak değerlendirir. Bu değerlendirme sürecinde okuyucunun metni oluşturan bütün öğeleri görerek tanıyabilmesi, her bir öğenin varlığına yönelik yorumlar yapabilmesi oldukça önemlidir. Buna eleştirel okuma edinimi de denmektedir. Eleştirel okuma metni yorumlamanın ötesinde, metni tanımayı, metne yönelik her türlü sorunu çözmeyi becerebilen, yeni düşünceler geliştirebilen zihinsel becerilere sahiptir. Bu yüzden, eleştirel okuyucunun, metni oluşturan öğeleri değerlendirmesi ve kullanabilmesi gerekir.

Bu değerlendirme sürecinde, metne ait konu, ileti, dil ve metni oluşturan metin içi ve metin ötesi her türlü öğe yer alır. Bir yazıda asıl vurgulanmak istenen düşünce, o düşünceyi açan, besleyip geliştiren yan düşünceler metnin düşünce yapısını kurma biçiminde olur. Başka bir deyişle, düşünce dile dönüştürülür. Metnin düşünce yapısını tam ve eksiksiz kavrama, bu yapıyı kuran ve biçimlendiren sözcükleri, sözcük öbeklerini, cümleleri, paragrafların taşıdığı her türlü bilgiyi ayırtırmaya, sınıflamaya ve yorumlamaya dayanır. Bu da eleştirel düzeyde okuma demektir.

Yazarın iletisini açıp geliştiren düşünceleri taşıyan bu dil birimlerinin tümüne metnin dil dokusu denmektedir. Dil dokusunun anlaşılması, çözülmesi, metin içi yapıyı kavrama, metin bileşenlerini tanıma, anlama eleştirel okumayı gerektirir. Metinde yer alan konu, ne anlatıldığı; ana düşünce ise niçin anlatıldığıdır. Metnin yazılış amacı, özellikle öğretici metinlerde önemlidir. Metnin yazılma amacının tespiti anlam ya da ana fikri eleştirel okuma süreciyle ilgili edimdir.

Okuyucu, okuduğunu anladıktan sonra onu bir değerlendirmeye tabi tutar, yorumlar, eleştirir. Okuyucu, okuduğunun doğruluğunu, gerçekliğini, mantıklılığını, güvenilirliğini, kontrol edebiliyorsa okuduğunu eleştirebiliyor demektir. Yine okuyucu, metinsel yapının planını, ardışık yapıyı, metinsel yapıda var olan her temel ve alt öğenin oluşturduğu kompozisyonu görebiliyorsa, okuduğu ile kendi bilgi ve yaşantılarını kıyaslayabiliyorsa, yazarın hangi gerekçeyle bu metni yazmış olduğunu anlamaya çalışıyorsa, eleştirel okuma yapabiliyor demektir. Buna karşın amaçsız ve metinde planlı yapıyı görmeden yapılan başıboş okumalar eleştirel okuma becerisinin çok ötesinde niteliksiz okumalardır.

Eleştirel okuyucu, metinde ne yazılıp söylendiğinden yola çıkarak, niçin yazılıp söylendiğine ulaşmaya çalışır. O, kelimelerin nasıl kullanıldığına, yazarın yanlı ve ön yargılı olup olmadığına duyarlı biçimde dikkat eder. Eleştirel okuyucu, birden fazla anlamı olan kelimelere özel bir dikkat gösterir. Okuduğu metinde yargılama, benzetme ve genelleme yapar.

Adnan Karadüz, *Dil Becerileri ve Eleştirel Düşünme*

7. Bu metin ile *Ortadirek* adlı metni üslup özellikleri bakımından karşılaştırarak aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Metinler	Üslup Özellikleri
<i>Ortadirek</i>	<i>Sade ve doğal bir anlatım kullanılmıştır. Diyaloglara ve olay anlatımına yer verilmiştir. Anadolu insanının yaşamı gerçekçi bir biçimde yansıtılmıştır.</i>
<i>Dil Becerileri ve Eleştirel Düşünme</i>	<i>Öğretici ve açıklayıcı bir üslup kullanılmıştır. Kavramlar tanımlanarak anlatılmış, bilgi verme amacı ön planda tutulmuştur. Nesnel bir anlatım tercih edilmiştir.</i>

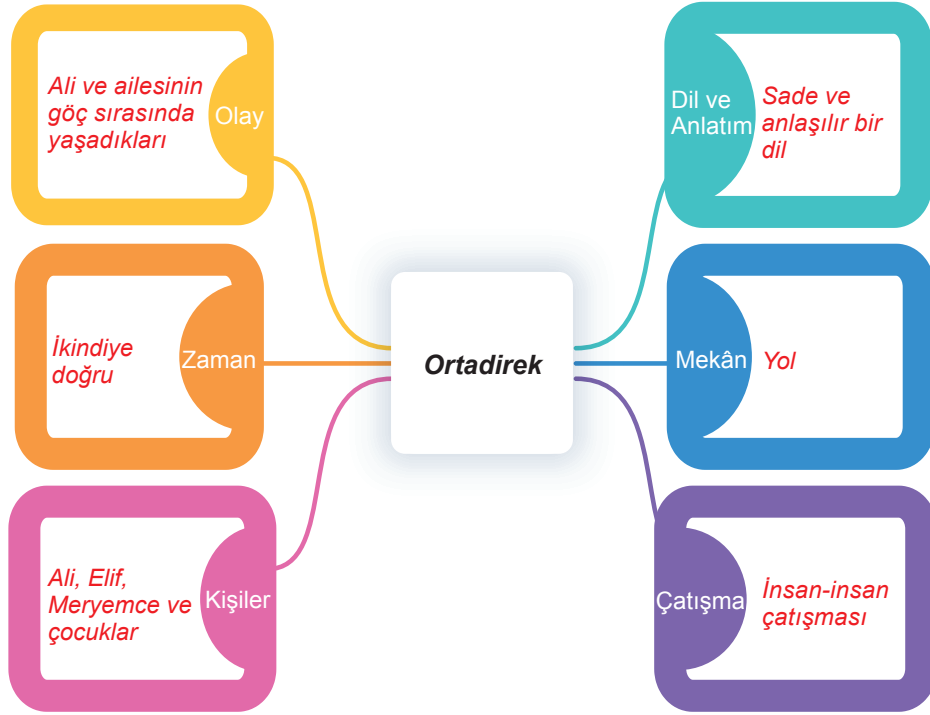
8. Aşağıda verilen T diyagramını, *Ortadirek* adlı metnin söz varlığı ile bu söz varlığının işlevi ve metindeki kullanım amacını dikkate alarak doldurunuz. T diyagramının sol sütununa metinden seçtiğiniz ifadeleri, sağ sütununa bu ifadelerin metindeki işlevini ve kullanım amacını yazınız.

T DİYAGRAMI	
<i>Ortadirek</i>	
Söz Varlığı	Söz Varlığının İşlevi ve Metindeki Kullanım Amacı
<i>Bu ayaklan mümkünü yok yürünmez.</i>	<i>Karakterin yaşadığı fiziksel zorluğu ve çaresizliği gerçekçi biçimde anlatmak için kullanılmıştır.</i>
<i>Şu çuval var ya...</i>	<i>Günlük konuşma dilini yansıtarak karakterlerin doğal ve samimi konuşmalarını göstermek amacıyla kullanılmıştır.</i>
<i>Allah kul olanı kimsenin sırtına muhtaç etmesin.</i>	<i>Karakterin duygu ve düşüncelerini, aynı zamanda toplumun değer ve inançlarını yansıtmak için kullanılmıştır.</i>
<i>İnat etme güzel anam...</i>	<i>Halk söyleyişidir. Samimiyet ve gerçekçilik kazandırmıştır.</i>
<i>Ayak değil iki lastik top yuvarlanır gibiydi.</i>	<i>Benzetme örneğidir, fiziksel durum somut ve çarpıcı şekilde anlatılmıştır.</i>

9. *Ortadirek* metnindeki yapı unsurlarının yazarın üslup seçimindeki etkisini metinden örnek vererek açıklayınız.

Örnek Cevap: Metinde karakterler halk arasından seçildiği için yazar sade ve konuşma diline yakın bir üslup tercih etmiştir. Mekânın zorlu koşulları ve gerilimli durumlar ise yazarın anlatımını daha etkileyici hâle getirmiştir. “Ben usul usul gelirim, beni bekleyip de bu kış çocuklarınızı aç koymayın.”

10. Ortadirek metni ile ilgili aşağıdaki roman haritasını doldurunuz.

11. Aşağıdaki çalışma kâğıdında yer alan soruları *Ortadirek* adlı metni dikkate alarak cevaplayınız.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

a) Yazarın kelime seçimleri metnin atmosferini ve okuyucuda oluşan duyguyu nasıl etkilemektedir? Açıklayınız.

Örnek Cevap: Yazarın kullandığı konuşma dili, metinde gerçekçi ve doğal bir atmosfer oluşmasını sağlamıştır. "Ayaklan, yürünmez", "şişti", "kıpırmızı oldu" gibi ifadeler karakterlerin yaşadığı zorluğu ve yorgunluğu okuyucuya güçlü biçimde hissettirmektedir. Bu kelime seçimleri okuyucuda acıma, üzüntü ve empati duygusu uyandırmaktadır.

b) Okuduğunuz bölümde kullanılan söz varlığı unsurları anlatıcının bakış açısı hakkında size hangi ipuçlarını vermektedir?

Örnek Cevap: Metinde kullanılan söz varlığı, anlatıcının olayları dışarıdan gözlemleyen bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir. Anlatıcı, karakterlerin konuşmalarını ve davranışlarını aktarırken onların duygu ve durumlarını da betimlemektedir.

c) Sizce aynı olay daha sade veya farklı kelimelerle anlatılsaydı metnin etkisi değişir miydi? Nedenleriyle açıklayınız.

12. Metnin şahıs kadrosuyla ilgili olan aşağıdaki tabloya uygun ifadeleri yazınız.

Kişi/Şahıs	Belirgin Özelliği	Bu Özelliği Gösteren Söz/Davranış	Dil Kullanımı
Ali	Öfkeli, çaresiz, sorumluluk yükü altında	"Kal!", "Çocuklarımı aç koyamam."	Sert, kısa, emir veren
Meryemce	Gururlu, bağımsız, inatçı	"Kimseyi kimsenin sırtına muhtaç etme!"	Duygusal, dua eden, içten
Elif	Sessiz, arada kalmış, korkulu	Ali'den korkması, geri çekilmesi	Kısa, çekingen ve onaylayıcı ifade

13. Ortadirek adlı metnin yazıldığı dönemin toplumsal koşulları ile teması, yapı unsurları, dil ve anlatım özellikleri arasındaki ilişkiyi değerlendiriniz.

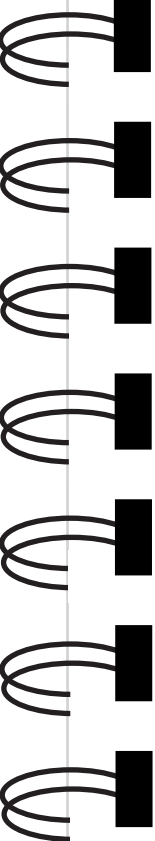
Örnek Cevap: Metnin teması, yapı unsurları, dil ve anlatım özellikleri eserin yazıldığı dönemdeki Anadolu insanının ekonomik sıkıntılarını ve zorlu yaşam koşullarını yansıtmaktadır. Yazar, dil ve anlatım tercihleriyle de okurun toplumsal gerçekliği doğrudan hissetmesini sağlamaktadır.

14. Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili kelimelerin aldıkları eklerle anlam değişimine uğrayıp uğramadıklarını nedeniyle yazınız.

Cümle	Neden
Kırık ayakları alçıyla sararlar ya, ayak öyle oldu.	Yapım eki aldığı için anlam değişimine uğramıştır.
Ana sen şu sıcak ocağın başında kal, ben ikindine döner seni alırım.	Çekim eki aldığı için anlam değişimine uğramamıştır.
Siz gidin, benim altın yürekli kızım.	Yapım eki aldığı için anlam değişimine uğramıştır.
Karısına, çocuklarına döndü.	Çekim eki aldığı için anlam değişimine uğramamıştır.

15. *Ortadirek* adlı metinden iki karakter seçiniz. Seçtiğiniz bu karakterlerin kişilik özelliklerini, konuşma tarzlarını ve metindeki konumlarını dikkate alarak özgün bir diyalog yazınız.

16. Yaptığınız çalışmalardan hareketle aşağıdaki öğrenme günlüğünü doldurunuz.

ÖĞRENME GÜNLÜĞÜ

1. Metni okurken hangi duyguları hissettiniz? Bu duygularınızın nedeni ne olabilir?

2. Üslup, söz varlığı ve kurgu ilişkisi hakkında ne öğrendiniz?

3. Metinde anlatılan olay ve metnin vermek istediği temel düşünce hakkında neleri fark ettiniz?

4. Hangi etkinliği yaparken konuyu daha iyi anladınız?

5. Hangi etkinlikte zorlandınız? Zorlandığınız etkinliklerde nasıl bir yol izlediniz?

Aşağıda verilen *Ayışığında Şamata* adlı oyundan alınan parçayı okuyunuz.

AYIŞIĞINDA ŞAMATA

(Beyhan'ın doğum gününü kutlamak için Çalışkur Apartmanı'nda Jale, Doktor Epkem, Hidayet, Erol, Aygen, Paşa, Pop İsmet, Ömer, Sevim, Suzan bir araya gelirler.)

(Ayışığı sonatı öne geçer.)

JALE: Harika! Pastan bir harika olmuş Beyhan.

EPKEM: Bunu seyredelim diye yapmadılar herhalde, hadi kesin de tadına bakalım.

ANLATAN: Şimdi de Beyhan'ın yaş günü partisindikileri tanıtalım. Beyhan Çalışkur. Güzel olduğu kadar da zeki bir kız. Çalışkurlar'ın tek evladı olduğu için çok şımarık büyütüldü. (...) Dr. Epkem'de fıkranın bini bir para. Zemine zamana uydurur anlatır. Bir başka merakı da divan edebiyatı. Operasyon yaparken bile divan mısraları döktürür. Sözün gelişine göre işte yine bir tane yapıştırıyor.

EPKEM: Ne demiş Sebâti: "Tok olan cümle cihanı tok sanır. Aç olan âlemde ekmek yok sanır." Ben başlıyorum hanımlar beyler.

JALE: (Elleriyle ağzının iki kenarını tutarak ho ho ho diye güler.) Ay çok hoş.

ANLATAN: Bu da aile dostlarından Jale Hanım. Neden mi böyle gülüyor? Ağzının kenarları buruşmasın diye.

HİDAYET: Ne oldu? Bir espri yaptı galiba. Ben yine kaçırdım.

ANLATAN: Jale Hanım'ın eşi Hidayet Bey. İntikal yeteneği biraz kıt bir zat. Esprileri hep arkasından kovalar. Eş dost sayesinde hep tuzu kuru yaşamış. Bir bankada yönetim kurulu üyesi Hidayet Bey lafa çokluk karışmaz. Bazen de laf kıtlığında asmalar budayayım kabillinden diline pelesenk ettiği bir kalıbı tekrarlar. Mecliste çiçeği burnunda, Amerika'dan gelmiş bir çift de var. Erol Evren, Amerika'nın ünlü bir şirketinde araştırma uzmanı ve ikinci müdür. (Erol selam verir.) Eşi Aygen Evren'le kolejde tanışıp evlenmişler. Aygen Erol'un sağ kolu, sol kolu, bir çeşit public relation şefi gibidir. (Aygen "Hello" diye selam verir.) Yirmi beş yıldır Türkiye'ye hiç uğramadıkları için Türkçelerini hayli unutmuşlar. Bağışlayın. İkisi de şimdi her şeyi yabancı gözü ile gözlemliyorlar.

EROL: (Amerikan vurgusu ile) I'm sorry, şu siyah meyveyi çok severim.

AYGEN: Zeytin darling.

EROL: I see. Bir tane daha alabilir miyim? Isn't it wonderful Aygen?

Haldun Taner, *Ayışığında Şamata*

1. Bu metinden hareketle tiyatro türüne ait üç özelliği metinden örnek vererek yazınız.

Örnek Cevap: :

• *Diyaloglara yer verilmiştir.*

JALE: *Harika! Pastan bir harika olmuş Beyhan.*

EPKEM: *Bunu seyredelim diye yapmadılar herhalde, hadi kesin de tadına bakalım.*

• *Kişiler konuşmalarının başında isimleriyle belirtilmiştir.*

EPKEM: *Bunu seyredelim diye yapmadılar herhalde.*

• *Sahne yönergeleri kullanılmıştır.*

JALE: *(Elleriyle ağzının iki kenarını tutarak ho ho ho diye güler.) Ay çok hoş.*

2. Metindeki kişilerin özelliklerini belirleyiniz. Belirlediğiniz özellikleri metinden uygun örneklerle destekleyerek aşağıdaki tabloya yazınız.

Kişi	Özellik	Metinden Örnek
BEYHAN	<i>Güzel, zeki ve şımarık</i>	<i>Çalışkurlar'ın tek evladı olduğu için çok şımarık büyütüldü.</i>
JALE	<i>Eğlenceli ve gözlemci</i>	<i>(Elleriyle ağzının iki kenarını tutarak ho ho ho diye güler.) Ay çok hoş.</i>
EPKEM	<i>Esprili ve divan edebiyatını seven</i>	<i>Ne demiş Sebâti: "Tok olan cümle cihanı tok sanır. Aç olan âlemde ekmek yok sanır."</i>

3. Yazar, metindeki bazı kişileri Türkçe kelimeler yerine yabancı kelimelerle konuşturarak neyi amaçlamış olabilir? Açıklayınız.

Örnek Cevap: *Yazar, bazı kişileri yabancı kelimelerle konuşturarak bu kişilerin, yabancı hayranı ve onlara özenen bir yaşam tarzına sahip olduklarını göstermek istemiştir. Ayrıca bu durum üzerinden toplumsal bir eleştiri yaparak mizah unsuru oluşturmayı amaçlamıştır.*

4. *Ayışığında Şamata* ve *Ortadirek* adlı metinleri aşağıdaki ölçütlere göre karşılaştırınız.

Ölçütler	<i>Ayışığında Şamata</i>	<i>Ortadirek</i>
Kişiler	<i>Şehirli insanlar</i>	<i>Köyde yaşayan insanlar</i>
Diyalog	<i>Diyalog çoktur.</i>	<i>Diyalog az, anlatım fazladır.</i>
Mekân	<i>Çalışkur Apartmanı</i>	<i>Yol</i>
Tema	<i>Sosyal ilişkiler ve yabancılaşma</i>	<i>Yoksulluk ve yaşam mücadelesi</i>
Dil ve Anlatım	<i>Mizahi ve eleştirel</i>	<i>Sade ve gerçekçi</i>
Olay Anlatımı	<i>Diyalog</i>	<i>Anlatıcı tarafından</i>

5. Bu metinden hareketle edebiyatın sosyoloji ile ilişkisini değerlendiriniz.

Örnek Cevap: Metin; toplumdaki insanların yaşam tarzlarını, kültürel değişimleri gösterdiği için edebiyat ile sosyoloji arasındaki ilişkiyi yansıtmaktadır.

6. Metne yönelik beğeni ve eleştirilerinizi gerekçesiyle açıklayınız.

Örnek Cevap:

Beğeni: Mizahi bir anlatımla toplumdaki bazı davranışları eleştirdiği için metni etkileyici buluyorum.

Eleştiri: Bazı yabancı kelimelerin fazla kullanılması metnin anlaşılmasını zorlaştırıyor.

METİN TÜRÜ: ELEŞTİRİ

1. Metnin başlığından hareketle metnin içeriğine dair bir tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçeleriyle açıklayınız.

Örnek Cevap: Metnin başlığından dolayı Ahmet Muhip Dıranas'ın hayatının ya da edebî yönünün anlatıldığını düşünüyorum.

2. Bu metni daha iyi anlamak için yandaki karekodda verilen okuma stratejilerinden birini seçiniz. Seçiminizin nedenini açıklayınız.

Örnek Cevap: Bu metni daha iyi anlamak için “tahmin ederek okuma” stratejisini seçtim. Çünkü başlık, içerik hakkında ipucu vermektedir.

Aşağıdaki **Ahmet Muhip Dıranas** adlı metni, seçtiğiniz okuma stratejisini kullanarak okuyunuz.

AHMET MUHİP DIRANAS

Ahmet Muhip Dıranas (doğ. 1909), şiire on yedilerinde başlar. Hece geleneğinin alışılmış kalıpları içinde, alışılmamış bir anlatım ve imge tazeliğiyle, ağır, temkinli adımlarla girer şiir dünyasına. Çeşitli dergilerde zaman zaman görünen, her seferinde bütün süslerden soyunmuş yapıyın, ama anlam yüklü, enginlik özlemiyle dolup taşan şiirlerini bugüne kadar kitap hâline getirmez, getiremez. 1926'dan 1964'e kadar, dış dünyaya âdeta sırt çevirmiş; kendi anıları, düşleri, özlemleri, bunalımları içinde kapalı kalarak sesini duyurmaya devam eder.

Ahmet Muhip Dıranas, tıpkı Dağlarca gibi, şiirimizde bir rastlantıdır. Kendinden öncekilere her ne kadar kalıp bakımından benzerse de dil ve imge açısından hiç benzemez. Yerli, yabancı çağdaş şiir ustalarının çıraklığını yapmış; çağının, gününün sorunlarına, yabancı kalmışsa da, Türk şiirine -eski kalıplar içinde- yepyeni bir anlatım, büyüleyici bir imge zenginliği, ulaşılması güç bir ses ve uyum tazeliği getirmiştir.

Ahmet Muhip; 1940'tan bu yana yenileşen, biçim ve özce kabuk değiştiren şiir dünyamızda, kitabı olmamasına rağmen, adını unutturmamasını, istediği konular dışında, süsten arınmış, "derviş sadeliği" içindeki soylu dili, şaşırtıcı imgeleri yanında büyük bir şiir duygusu, şiir sezgisi ve şiir kurma gücüne borçludur.

Aslına bakılırsa şair işlediği konular, dile getirdiği duygular bakımından şiirimize büyük bir şey katmış değildir. Şiirlerinde, gönül kapılarına "bir mevsim gibi varıp bir mevsim gibi" geçer, içindeki "karanlıklara, mağaralara, inlere" güneş ışıkları salmak ister hep. O da, tıpkı Dağlarca gibi, karanlıklardan ışığa çıkma özlemindedir. Yalnız onun özleminin ardından, yurdun geri kalmışlığına kahrılanıp "karanlıkları yakmak" isteyen Dağlarca'nın toplumsal kaygıları yok. Dıranas daha çok, gerilerde kalmış güzel günlerin anısında ve geçip giden bir ömrün geri dönülmezliğinde durmadan bunalan ruhuna bir ışık, sıcak bir destek, kimi zaman, "güzel"e, "yeni"ye doğru koşan bir sonsuzluk, bir genişlik duygusudur; kimi zaman da, "yemişlerin dallarda sallandığı, gecelerin bir deniz gibi aktığı" günlerin tatlı anısı.

Dıranas, *Ağrı Dağı* adlı şiirinde, o içini saran "büyüklük" duygusunu bir an için somutlaştıran dağa bakarken, her şeyin sisler, bilinmezler içinde olduğunu görür. Onun gözünde bir saraydır bu dağ: *Her şey bu sarayın ardından görünür / O insana: Sevmek, yaşamak ve ölüm.*

İşte, bu üç kelime, Dıranas'ın hayata bakışını özetler ve şiirlerinin başlıca temalarını oluşturur.

Ahmet Muhip Dıranas, bu üç temayı, "bir büyük şarkı" bütünlüğü içinde, "kimsenin farkına varamadığı güzellikler" tadıyla, "şairanelikten" uzak, övünülesi bir anlatım sadeliği içinde dile getirir. Ondan edebiyatımıza kalacak olan, eşine az rastlanır bir şiir duygusuyla kurduğu dizeler bütünüdür.

Vedat Günyol, *Çalakalem*

3. Metindeki açık ve örtük iletilere birer örnek yazınız.

Örnek Cevap:

Açık İleti: "Ahmet Muhip Dıranas (doğ. 1909), şiire on yedilerinde başlar."

Örtük İleti: "Onun gözünde bir saraydır bu dağ: Her şey bu sarayın ardından görünür / O insana: Sevmek, yaşamak ve ölüm."

4. Metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde hangi bilgilerin verildiğini aşağıdaki tabloya yazınız.

Bölümler	Bilgiler
Giriş	1. Paragraf: Ahmet Muhip Dıranas'ın yaşamı, şiire başlama yaşı, eserlerinin kitap hâline gelmemesi
Gelişme	2-6. Paragraflar: Şiirlerinin özellikleri, dili, imge zenginliği, şiirlerinin içeriği ve temaları; Dağlarca ile karşılaştırılması
Sonuç	7. Paragraf: Dıranas'ın edebiyatımıza katkısı, şiirlerinin övünülesi anlatım sadeliği ve eşine az rastlanır şiir duygusu

5. Metinde kullanılan anlatım biçimlerinden birini metinden örnek göstererek yazınız.

Örnek Cevap: "Ahmet Muhip Dıranas (doğ. 1909), şiire on yedilerinde başlar. Hece geleneğinin alışılmış kalıpları içinde, alışılmamış bir anlatım ve imge tazeliğiyle, ağır, temkinli adımlarla girer şiir dünyasına." ifadelerinde açıklayıcı anlatım biçimi kullanılmıştır.

6. Dıranas'ın üslubunu anlatmak için metinde kullanılan ifadeleri yazınız.

Örnek Cevap: "süsten arınmış, derviş sadeliği içindeki soylu dili",
"bütün süslerden soyunmuş yapyalın ama anlam yüklü",
"şaşırtıcı imgeleri yanında büyük bir şiir duygusu",
"övünülesi bir anlatım sadeliği",
"kimsenin farkına varamadığı güzellikler tadıyla"

7. Metindeki "Şair işlediği konular, dile getirdiği duygular bakımından şiirimize büyük bir şey katmış değildir." ifadesine katılıyor musunuz? Gerekçenizi açıklayınız.

8. Metinde, Fazıl Hüsnü Dağlarca ile Ahmet Muhip Dıranas'ın şiirlerinin hangi yönlerden karşılaştırıldığını yazınız.

Örnek Cevap: İmge ve dil, tema ve toplumsal kaygılar, karanlıktan ışığa çıkma özlemi, şiir anlayışı ve üslup yönlerinden karşılaştırılmıştır.

9. Ortadirek ile Ahmet Muhip Dıranas adlı metinleri aşağıdaki ölçütlere göre karşılaştırınız.

Ölçütler	Ortadirek	Ahmet Muhip Dıranas
Yazılış Amacı	<i>Okuyucuda duygu uyandırmak</i>	<i>Bilgi vermek</i>
Olay Örgüsü	<i>Ali ve ailesinin göç sırasında yaşadıkları</i>	<i>Olay örgüsü yoktur, şair hakkında bilgi verilmiştir.</i>
Kişiler	<i>Ali, Elif, Meryemce ve çocuklar</i>	<i>Şairle ilgili bilgiler verilmiştir.</i>
Zaman	<i>İkindiye doğru</i>	<i>Şairin yaşadığı dönem ve şiir yazdığı yıllar özetlenmiştir.</i>
Dil ve Üslup	<i>Konuşma dili ağırlıktadır. Duygu ve olay canlı biçimde aktarılmıştır.</i>	<i>Sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Açıklama ve değerlendirmelere yer verilmiştir.</i>

KONUŞMA

PERFORMANS GÖREVİ

PERFORMANS GÖREVİNİN ADI: ÜSLUPLARI KARŞILAŞTIRIYORUM

Bu performans görevinde sizden üsluba yönelik öğrendiklerinizden hareketle sosyal medya dili ile edebî dilin özelliklerini karşılaştırarak söz varlığının dil kullanımındaki etkisini açıklayan bir sunum yapmanız beklenmektedir. Etkinlik için hazırlıklarınızı sınıf dışında yapınız. Yapacağınız sunumu aşağıdaki aşamaları takip ederek planlayınız.

Hazırlık

1. Nasıl bir içerik oluşturacağınıza karar veriniz.
2. Amacınıza, hedef kitlenizin özelliklerine, ortama, bağlama, zamana göre uygun konuşma stratejisini belirleyiniz.
3. Konuşmanızın yapılacağı ortamın özelliklerini göz önünde bulundurunuz.

Planlama

4. Seçtiğiniz konu hakkında güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız.
5. Konuşmanızın giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini tasarlayınız.
6. Konuşma metninizi hazırlarken uygun söz varlığı seçiniz, dil yapılarında bağdaşıklık ve bağlaşıklık unsurlarının doğru kullanımına dikkat ediniz.
7. Konuşma metninizin içeriğini oluştururken sosyal medya dili ile edebî dilin özelliklerini karşılaştırınız ve karşılaştırma sonuçlarınızı konuşma planınıza göre sınıflandırınız.
8. Konuşma metninizde duygu ve düşüncelerinizi ifade ederken tanımlama, açıklama, benzetme gibi düşünceyi geliştirme yollarını kullanınız.
9. Konuşmanızda kullanacağınız üslubu belirleyiniz.
10. Konuşmanızda vurgulamak istediğiniz ana düşünceye ve öne çıkarmak istediğiniz iletilere karar veriniz.
11. Konuşmanızı planlarken ele alacağınız konuya ve hedef kitlenize uygun bir üslup kullanmaya özen gösteriniz.
12. Konuşmanızda beden dili ve söz varlığını etkin bir şekilde kullanabilmek için planlama yapınız.
13. Konuşmanız için seçtiğiniz konuyla ilgili görsel ve işitsel öğeler bulunuz. Bunun için dijital araçlardan yararlanabilirsiniz.
14. Hazırladığınız konuşma taslağını arkadaşlarınızla paylaşıp onlardan aldığınız dönütler doğrultusunda sunumunuza son hâlini veriniz.

- ## Sunum
15. Konunuzu tanıtınız.
 16. Konuşurken neler hissettiğinizi, nasıl düşündüğünüzü ve nasıl davrandığınızı gözden geçiriniz.
 17. Ortamın sessizliği ya da gürültüsü, kullandığınız kelimeler ve konuya olan ilginiz konuşmanızı etkileyeceği için bunları fark edip hatalarınızı düzeltiniz.
 18. Nezaket kurallarına uygun bir dil kullanınız.
 19. Jest ve mimiklerinizi doğal biçimde kullanınız.
 20. Ses tonunuzu anlam oluşturacak şekilde kullanınız.
 21. Konuşmanızı yaparken Türkçeyi doğru ve etkili kullanınız, konudan ayrılmayınız ve süreyi iyi kullanınız.

Değerlendirme

22. Konuşmanız sırasında ortam, ses, kelime seçimi ve konuya olan ilginizin konuşmanızı nasıl etkilediğini değerlendiriniz.

23. Konuşmanızı 25. sayfadaki öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.

24. Sergilediğiniz performansa göre bundan sonra yapacağınız konuşma görevleri için güçlü ve zayıf yönlerinizi belirleyerek aşağıya yazınız. Bunları fark edip hatalarınızı düzeltirseniz zamanla kendinize özgü ve güçlü bir konuşma tarzı geliştirebilirsiniz.

-
- Güçlü
Yönlerim**
- Zayıf
Yönlerim**

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: -----

Tarih: -----

Sevgili Öğrenciler,

Bu form, konuşma çalışmanızla ilgili kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız **Evet**, kısmen katılıyorsanız **Kısmen**, katılmıyorsanız **Hayır** seçeneğini **X** ile işaretleyiniz.

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Konuşmamın içeriği konuya uygundu.			
Sosyal medya dili ile edebî dili karşılaştırdım.			
Karşılaştırma sonuçlarını düzenli şekilde sundum.			
Düşünceyi geliştirme yollarını kullandım.			
Uygun söz varlığını kullandım.			
Düşüncelerimi özgün bir şekilde ifade ettim.			
Anlatımda uygun ve doğru dil yapılarını kullandım.			
Mekân ve zamanı doğru yönettim.			
Sunum süresini etkili kullandım.			
Sunum sırasında beden dilimi (jest ve mimiklerimi) etkili kullandım.			
Güçlü ve zayıf yönlerimi belirleyip hatalarımı düzelttim.			
Çalışmamda görsel ve işitsel öğeleri uygun biçimde kullandım.			
Çalışmamı anlaşılır ve düzenli bir şekilde sundum.			
1. Bu çalışmada en başarılı olduğum yön:			
2. Geliştirmem gerektiğini düşündüğüm yön:			
3. Genel değerlendirmem:			

DİNLEME/İZLEME

1. Otobiyografi metnini tahlil etmek için yandaki karekodda verilen dinleme stratejilerinden hangisini seçerdiniz? Nedenini açıklayınız.

Seçtiğiniz dinleme stratejisini kullanarak yandaki karekodda verilen *Necip Fazıl Kısakürek (1976)* adlı otobiyografiyi dinleyiniz/izleyiniz.

2. Dinlediğiniz/izlediğiniz otobiyografiden hareketle otobiyografi metnlerinin nasıl düzenlendiğine ilişkin çıkarımlarınızı aşağıdaki listeden işaretleyiniz.

- ☐ Olaylar kronolojik sıraya göre verilir.
- ☐ Kahramanlar tamamen hayal ürünüdür.
- ☐ Anlatım birinci tekil kişiyle yapılır.
- ☐ Yazar kendi yaşamından kesitler sunar.
- ☐ Diyaloglar sahne düzenine göre yazılır.
- ☐ Gerçek olaylara dayanır.

3. Dinlediğiniz/izlediğiniz otobiyografi metninde geçen “mecmua, neşriyat, malik, muharrir” kelimelerinin anlamlarını bağlamdan hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK’nin *Güncel Türkçe Sözlük*’ünden kontrol ediniz.

Kelime	Tahminim	Güncel Türkçe Sözlük’teki Anlamı
mecmua		
neşriyat		
malik		
muharrir		

4. Dinlediğiniz/izlediğiniz otobiyografiden hareketle otobiyografi türünü anı, gezi yazısı, eleştiri ve deneme türleriyle karşılaştırarak aşağıdaki bilgi haritasını doldurunuz.

Özellik	Otobiyografi	Anı	Gezi Yazısı	Eleştiri	Deneme
Anlatıcı					
Amaç					
Gerçeklik Durumu					
Konu					
Dil ve Üslup					

5. Dinlediğiniz/izlediğiniz otobiyografide kullanılan söz varlığı unsurlarını belirleyiniz. Bu unsurları işlevlerine göre sınıflandırarak metnin üslubuna katkısını gerekçelendirerek açıklayınız.

6. Dinlediğiniz/izlediğiniz otobiyografi metninden hareketle aşağıda verilen çalışma kâğıdındaki soruları cevaplayınız.

ÇALIşMA KÂĞIDI

a) Metinde kullanılan anlatım biçimlerinden ikisini yazınız.

.....

b) Metinde kullanılan yöntem ve tekniklerden ikisini yazınız.

.....

.....

c) Metinde kullanılan anlatım biçimleri ile yöntem ve tekniklerin metnin üslubunu nasıl etkilediğini açıklayarak aralarındaki neden-sonuç ilişkisini değerlendiriniz.

.....

.....

.....

7. Dinlediğiniz/izlediğiniz otobiyografi metninde geçen “Asıl hayat i çizgilerde: Ruhta.” sözünden ne anlıyorsunuz? Açıklayınız.

8. Metinde anlatıcının hayatında önemli olduğunu düşündüğünüz bir olayı seçiniz. Bu olayın, Necip Fazıl Kısakürek'in hayatını nasıl etkilediğini açıklayınız.

9. Dinleme/izleme bölümünde yaptığınız çalışmaları aşağıdaki öz değerlendirme formunu kullanarak değerlendiriniz.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU			
Ölçütler	Evet	Kısmen	Hayır
Otobiyografiyi dikkatle dinledim ve anlatıcının duygu, düşünce ve yaşantılarını doğru anlayabildim.			
Metnin otobiyografi türüne ait özelliklerini fark ettim ve diğer türlerden ayırt edebildim.			
Metinde kullanılan anlatım biçimi ve bakış açısını doğru tespit edebildim.			
Dinlerken/izlerken önemli yerleri not aldım ve çıkarım yapabildim.			
Metnin üslubu hakkında kendi görüşümü oluşturabildim ve gerekçelendirebildim.			
1. Bu çalışmada en başarılı olduğum yön:			
2. Geliştirmem gerektiğini düşündüğüm yön:			
3. Genel değerlendirmem:			

YAZMA

PERFORMANS GÖREVİ

PERFORMANS GÖREVİNİN ADI: OTOBİYOGRAFİMİ YAZIYORUM

Çalışmanızın bu aşamasında bireysel üslubunuzu geliştirebilmeniz için sizlerden kendi yaşamınızı estetik bir bakış açısıyla anlatan bir otobiyografi yazmanız beklenmektedir. Yazma çalışmanızı aşağıdaki aşamaları takip ederek planlayınız.

Hazırlık

1. Otobiyografi yazma sürecinde ön bilgileriniz ve öğrendiklerinizi yazma amacınızla ilişkilendiriniz.
2. Otobiyografinizi oluşturmak için bir plan yapınız.
3. Kullanacağınız yöntem ve stratejinizi belirleyiniz.
4. Uygun söz varlığı seçmeye ve dil yapılarını doğru kullanmaya, bağdaşıklık öğelerine, yazım ve noktalama kurallarına uymaya özen gösteriniz.
5. Görsellerden yararlanınız. Bu görsellere dijital araçlar kullanarak ulaşabilirsiniz. Görselleri araştırırken fikrî mülkiyet haklarına dikkat ediniz.
6. Yazma amacınıza göre farklı anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarını kullanınız, vermek istediğiniz iletileri açık veya örtük şekilde ifade ediniz.
7. Metninizde anlatıcı ve kronolojik sıraya dikkat ediniz.

Yazma Sırası

8. Otobiyografinizi estetik bakış açısıyla yazınız.
9. Metnizi birinci kişi ağzından oluşturunuz.
10. Otobiyografinizde estetik bir bakış açısı ve özgün bir üslup kullanınız.
11. Anlatımınızda söz varlığı unsurlarını uygun şekilde kullanınız.
12. Metninizin içeriğine uygun ve dikkat çekici bir başlık belirleyiniz.
13. Metninizin bir bölümünü üçüncü kişi ağzından yeniden yazınız ve iki metni karşılaştırınız.

Değerlendirme

14. Metnizi oluşturduktan sonra 32. sayfadaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.
15. Çalışmanızda karşılaştığınız zorluklara ilişkin bir liste oluşturunuz.
16. Yaptığınız çalışmadan hareketle sonraki yazma çalışmalarınızdaki olası hatalarınızın önüne geçmek için neler yapabileceğinize dair fikir yürütünüz.
17. Yazdığınız otobiyografiyi sınıf panosu, okul gazetesi veya genel ağdaki güvenilir ortamlarda paylaşabilirsiniz.

Çalışmamda Karşılaştığım Zorluklar

1.

2.

3.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: -----

Tarih: -----

Sevgili Öğrenciler,

Bu form, yazma çalışmanızla ilgili kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız **Evet**, kısmen katılıyorsanız **Kısmen**, katılmıyorsanız **Hayır** seçeneğini **X** ile işaretleyiniz.

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Yazıma başlamadan önce bir plan hazırladım.			
Olayları ve düşüncelerimi desteklemek için örnekleme, açıklama, tanımlama gibi düşünceyi geliştirme yollarını kullandım.			
Metnimde konuya uygun ve zengin bir söz varlığı kullandım.			
Duygu ve düşüncelerimi hem açık hem de gerektiğinde örtük biçimde ifade edebildim.			
Türkçenin dil yapılarını doğru ve anlaşılır biçimde kullandım.			
Cümleler ve paragraflar arasında anlam bütünlüğü sağlayan bağlaçları ve ifadeleri doğru şekilde kullandım.			
Metnimin bir bölümünü üçüncü kişi ağzıyla yeniden yazdım ve iki metni karşılaştırdım.			
Yazım kurallarına dikkat ettim.			
Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullandım.			
Yaşadığım olayları gerçekçi ve inandırıcı bir biçimde anlattım.			
Metnimde özgün ve yaratıcı bir anlatım kullanmaya çalıştım.			
Anlatımımın samimi ve kendime özgü bir üslup taşımasına dikkat ettim.			
Metnimi yazdıktan sonra yeniden okuyarak gerekli düzeltmeleri yaptım.			
1. Çalışmamın en güçlü yönü:			
2. Geliştirmem gereken yönüm:			
3. Bir sonraki yazma çalışmada özellikle dikkat edeceğim nokta:			

◆ — ÇIKIŞ KARTI — ◆

Bu etkinlik süresince öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki çıkış kartını doldurunuz.

Üç Yaz

Bu etkinlik süresince öğrendiğiniz veya önemli bulduğunuz üç bilgiyi yazınız.

1

2

3

İki Sor

Bu etkinlik süresince öğrendiklerinizle ilgili merak ettiğiniz veya daha fazla bilgi sahibi olmak istediğiniz iki soruyu yazınız.

1

2

Bir Paylaş

Bu etkinlik süresince öğrendiğiniz bilgilerden hareketle bir görüşünüzü paylaşınız.

1

◆—NOTLAR—◆

Handwriting practice area with 20 horizontal dotted lines.